

DOI: <https://doi.org/10.17721/2306-5680.2026.1.5>

УДК 551.577.61 (551.577.37)+551.575.2+551.553.8+551.574.42

Пясецька С.І.

Центральна геофізична обсерваторія імені Бориса Срезневського

ВИПАДКИ СТИХІЙНИХ ГІДРОМЕТЕОРОЛОГІЧНИХ ЯВИЩ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ У 2025 році: СТАН ТА РОЗПОВСЮДЖЕННЯ

Стаття присвячена випадкам стихійних метеорологічних явищ, які спостерігалися на території України протягом 2025 року, які розміщені у відповідних матеріалах Центральної геофізичної обсерваторії імені Бориса Срезневського. Метою статті було виявити та проаналізувати випадки стихійних метеорологічних явищ та території України протягом минулого 2025 року. Визначено низку стихійних гідрометеорологічних явищ (СГЯ) по окремих місяцях холодного та теплого періоду року, встановлено їх повторюваність та внесок їх у загальну кількість за рік. З'ясовано, що у 2025 році найбільш часто випадки метеорологічних стихійних явищ спостерігались при випаданні сильних дощів та сильних туманів. Крім того випадки стихійних явищ спостерігались серед випадків граду, снігопадів, вітрів (шквалів), ожеледо-пауорозових явищ. Для окремих стихійних гідрометеорологічних явищ визначено випадки їх масового прояву на території України. Найбільш часто масове розповсюдження таких явищ спостерігалось серед випадків сильного дощу та туманів.

Територіально більшість із встановлених випадків СГЯ протягом 2025 року спостерігались на території областей західної частини України здебільшого на Закарпатті та Івано-Франківщині, іноді Чернівецьчині, Тернопільщині та Львівщині. Окремі декілька випадків СГЯ спостерігались на Хмельниччині, Житомирщині, Київщині та Сумщині. Серед окремих метеорологічних станцій за кількістю випадків СГЯ виділяються Плай та Пожежевська.

Ключові слова: територія України, стихійні гідрометеорологічні явища, критерії стихійних гідрометеорологічних явищ, сильний дощ, злива, крупний град, сильний туман, сильний вітер, шквал, сильна ожеледь, налипання мокрого снігу, складні відклади.

Вступ. Стихійні метеорологічні явища на території України спостерігаються щороку та суттєво впливають на господарську діяльність, призводячи в окремих випадках до економічних збитків. Відомо, що протягом останнього часу спостерігається збільшення кількості випадків небезпечних та стихійних погодних явищ у різних країнах, зокрема й в Україні. З року в рік вони можуть по-різному проявляти себе протягом місяців як холодного, так і теплого періоду року. Зважаючи на це, актуальним є постійний моніторинг стану повторюваності та територіального розповсюдження випадків небезпечних та стихійних метеорологічних явищ на території України для виявлення найбільш кліматовразливих територій та створення програм для їх адаптації.

Мета дослідження. Метою дослідження було проаналізувати просторово-часовий розподіл випадків стихійних метеорологічних явищ на території України у 2025 році. *Предметом* дослідження були випадки стихійних метеорологічних явищ, а *об'єктом* їх просторово-часове розповсюдження територією держави.

Огляд стану проблеми. Світове співтовариство протягом останнього часу приділяє особливу увагу дослідженню випадків стихійних метеорологічних явищ, їх просторово-часового розподілу по окремих територіях та поточній динаміці їх прояву. Одним із основних питань було й залишається визначення найбільш кліматовразливих територій у різних державах. Було доведено, що завдяки змінам, які відбуваються у кліматичних системах, особливо північної півкулі зростає загальна кількість стихійних метеорологічних явищ, які спостерігаються у більшості країн світу.. Цій проблемі присвячено спеціальні дослідження, які викладено у відповідних матеріалах IPSS [9-12]. Кількість випадків СГЯ постійно змінюється у часі та просторі, тому необхідно проводити їх моніторинг, особливо на

територіях, які більш за все знаходяться під впливом найбільшої кількості випадків стихійних метеорологічних явищ. Територія України одна з таких територій. Для території України було зроблено низка досліджень впливу змін глобального клімату на регіональний клімат України та імовірність різких змін погодних умов протягом останнього часу [1, 2]. Найбільш детально та змістовно загальний стан кліматичної системи України викладено у монографії «Клімат України» [4] де висвітлено особливості прояву різних видів метеорологічних параметрів та явищ на території України. Дослідження які зроблені автором [6, 7] висвітлюють сучасний стан поля температури повітря та її зміни по регіонах протягом останнього тридцятиріччя 1991 – 2020 рр. як одну з передумов ймовірності виникнення небезпечних або стихійних погодних явищ на території України. Особливо це стосується регіонів де відбулась найбільша її зміна. Проблеми вивчення та моніторингу випадків стихійних метеорологічних явищ протягом кінця XX – початку XXI сторіч викладено у монографії «Стихійні метеорологічні явища на території України за останнє двадцятиріччя (1986 – 2005 рр.)» [8]. У ній не тільки розглянуто випадки та тенденції окремих видів СГЯ на території України за досліджуване двадцятиріччя, а й зроблено припущення про імовірні тенденції у повторюваності низки з них.

Матеріали і методи. До опрацювання та подальшого аналізу залучались матеріали про випадки річного звіту «Технічний огляд стихійних гідрометеорологічних явищ на території України за 2025 рік», які розміщені у таблиці «Стихійні метеорологічні явища, що спостерігались на території України у 2025 році». Основний метод, який було застосовано у дослідженні – фізико-статистичний, за допомогою якого було визначено повторюваність випадків СГЯ по місяцях 2025 року та внесок окремих областей у загальну кількість таких випадків. Також для візуалізації випадків масового розповсюдження окремих видів СГЯ було застосовано картографічний метод із побудовою відповідних картосхем. Матеріали дослідження викладено у відповідних розділах стосовно виду стихійних метеорологічних явищ (Сильні дощі, зливи, крупний град, сильні тумани, сильні снігопади, сильний вітер та шквал, сильні ожеледо-паморозеві явища). У випадку їх масового прояву обговорювалось їх просторово-часове розповсюдження протягом окремих періодів та території України. Опрацювання матеріалів здійснювалось за допомогою Керівних та Нормативних документів [3, 5].

Виклад основного матеріалу. Матеріали дослідження викладено у відповідних розділах щодо видів стихійних метеорологічних явищ (сильні дощі, зливи, крупний град, сильні тумани, сильні снігопади, сильний вітер та шквал, сильні ожеледо-паморозеві явища). У випадку їх масового прояву обговорювалось їх просторово-часове розповсюдження протягом окремих періодів та території України:

Дуже сильні дощі категорії СГЯ

За випадок дуже сильного дощу, який досяг критерію СГЯ згідно з Кодом WAREP приймається дощ кількістю опадів ≥ 30 мм/12 год. і менше для сільових та зливонебезпечних районів та кількістю ≥ 50 мм/12 год. і менше для решти території.

На території України протягом окремих місяців 2025 року серед випадків стихійних метеорологічних явищ спостерігались випадки дуже сильного дощу, який досяг критерію СГЯ. Протягом зимових місяців та у жовтні випадків дуже сильного дощу не спостерігалось.

Встановлено, що протягом місяців 2025 року випадки сильних дощів, інтенсивність яких досягла критерію СГЯ, які зареєстровано мережею метеостанцій найбільш часто спостерігалась з травня по вересень, кількістю 50 випадків із загальних 55. Особливо значна кількість таких випадків спостерігалась у липні 2025 року та становила 35 випадків (63,6 %). У цей саме час метеорологічними постами на території України також було зафіксовано випадки дуже сильних дощів, які спостерігались загальною кількістю 9 випадків (табл. 1). Проте окремі випадки дуже сильних дощів спостерігались також у березні.

Виникнення дуже сильних дощів було зумовлено низкою чинників. Так, у другій декаді березня погодні умови визначались циклонічною діяльністю з низкою фронтів, а також наявністю теплих секторів циклонів, які переміщувались в напрямку на північний схід та схід.

Таблиця 1. Загальна кількість випадків та їх повторюваність (%) дуже сильного дощу, який досяг критерію СГЯ на території України у окремі місяці 2025 року **

Показник	Місяці												Усього
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
станції													
Загальна кількість випадків	0	0	4	0	4	3	35	3	5	0	1	0	55
Повторюваність,%	0,0	0,0	7,3	0,0	7,3	5,5	63,6	5,5	9,1	0,0	1,8	0,0	100,0
пости													
Загальна кількість випадків	0	0	0	0	0	0	9	0	0	0	0	0	9
Повторюваність,%	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	100,0

****Примітка.** 1. Дуже сильний дощ, який досяг критерію СГЯ це дощ кількістю опадів ≥ 30 мм/12 год. і менше для сільових та зливо- небезпечних районів та кількістю ≥ 50 мм/12 год. і менше для решти території.
2. Протягом січня, лютого, квітня, жовтня та грудня на території України дуже сильних дощів не спостерігалось.

У травні погоду обумовлювали атмосферні фронти, а саме 3-4 травня з північного заходу, а 5-10 травня з південного заходу, протягом 11-20 травня погоду визначав висотний циклони над Східно-Європейською рівниною, з 21 по 25.05 випадання значних опадів визначалось діяльністю атмосферного фронту із заходу, а з 26 по 31 травня малорухомим фронтом.

Упродовж червня погоду на території України та випадання опадів було обумовлено низкою фронтів з півночі та північного заходу, які чергувались із баричними гребенями.

У липні випадання сильних опадів протягом 8-10 липня обумовлено діяльністю активних фронтів південно-західного циклону, а 11-15 липня погодні умови були обумовлені малоградієнтним полем підвищеного тиску, а також проходженням атмосферних фронтів по заходу сходу та північному сходу. З 16 по 20.07 імовірність сильних опадів було обумовлено активними атмосферними фронтами південно-західного циклону.

У третій декаді серпня випадання сильних дощів було пов'язане із дією циклону та фронтами із північного заходу.

Протягом вересня випадки сильних дощів обумовлювались проходженням атмосферних фронтів – з 1 по 10.09 – фронтів з північного заходу, 17-18.09 – заходу та 21-30.09 – південного заходу.

У жовтні та листопаді спостерігались сильні дощі, проте кількість опадів під час їх випадання не досягла критерію СГЯ. Тобто зимових дощів на території України не спостерігалось.

Представляє інтерес розповсюдження випадків дуже сильного дощу категорії СГЯ на території України. Ця інформація представлена у табл. 2. За територією розповсюдження випадки дуже сильних дощів категорії СГЯ у 2025 році спостерігались переважно на території областей розташованих у Карпатському регіоні від Львівщини до Чернівецьчини (Львівська – 16,4 %, Івано-Франківська – 18,2 %, Закарпатська – 21,8%, Чернівецька – 120,9 %) у липні місяці. Серед метеостанцій на яких частіше усього спостерігались випадки дуже сильного дощу треба назвати

Крім того, випадки дуже сильного дощу спостерігались також метеорологічними постами здебільшого (8 випадків) на території Чернівецької області і 1 випадок на Полтавщині.

Масовий прояв територією випадків дуже сильного дощу

Особливої уваги потребують випадки масового розповсюдження дуже сильного дощу по окремих областях України, враховуючи їхню імовірну потенційну

небезпеку, особливо у зливо- та селенебезпечних районах. Під масовим розповсюдженням приймалися випадки, коли протягом однієї доби або декількох діб поспіль спостерігалось погодне явище, яке досягло категорії СГЯ.

Таблиця 2. Фактична кількість та повторюваність (%) випадків дуже сильного дощу на території окремих областей України у 2025 р.**

Область	Місяці							Усього	Повторюваність, %
	III	V	VI	VII	VIII	IX	XI		
Волинська	-	-		-	-	-	-	-	-
Рівненська	-	-		-	-	-	-	-	-
Львівська	-	-	-	8	1	-	-	9	16,4
Хмельницька	-	-	1	4	-	-	-	5	9,1
Тернопільська	-	-	1	4	-	-	-	5	9,1
Івано-Франківська	2	2	-	5	-	-	1	10	18,2
Закарпатська	2	1	-	5	1	3	-	12	21,8
Чернівецька	-	1	-	4	1	-	-	6	10,9
Чернігівська	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Житомирська	-	-	-	4	-	-	-	4	7,3
Київська	-	-	-	1	-	-	-	1	1,8
Черкаська	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Вінницька	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Кіровоградська	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Одеська	-	-	-	-	-	2	-	2	3,6
Миколаївська	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Херсонська	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Сумська	-	-	1	-	-	-	-	1	1,8
Полтавська	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Харківська	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Луганська*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Донецька*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Дніпропетровська	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Запорізька	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Усього	4	4	3	35	3	5	1	55	
Повторюваність	7,3	7,3	5,5	63,6	5,5	9,1	1,8		100,0

****Примітка.** У таблиці протабульовані лише місяці, в яких спостерігались випадки дуже сильних дощів категорії СГЯ. Решта місяців вилучена з таблиці.

Для території Луганської та Донецької областей у зв'язку із воєнними діями та припиненням роботи мережі метеорологічних станцій інформація відсутня (*).

Загалом таких випадків на території України було 7, починаючи із березня по серпень, із найбільшим проявом у липні. Територіально такі випадки здебільшого спостерігались у Карпатському регіоні на території Закарпатської та Івано-Франківської областей. Але вони могли розповсюджуватись також на території Прикарпаття та північних і північно-західних областей. Найбільш розповсюдженими виявилися випадки 08-10.07.2025 та 17-19.07.2025 року, які охоплювали 5 областей, переважно у Карпатському регіоні. В останньому з цих випадків такі дощі окрім станцій, спостерігали й по постах на території Чернівецької області (табл. 3).

Рис. 1 відображає просторово-часовий розподіл масового прояву сильних дощів на території України.

Сильні зливи

До сильних злив відносяться дощі із кількістю опадів ≥ 30 мм/ за 1 годину і менше. Такі випадки у 2025 році на території України спостерігались лише у липні на території Львівської області у місті Львів та на Вінничині у Липовці.

Таблиця 3. Випадки масового розповсюдження дуже сильного дощу, який досяг критерію СГЯ на території України протягом 2025 року

№ за/п	Станції / Пости	Області
1.	13-15.03.2025 Міжгір'я, Пожежевська	Закарпатська, Івано-Франківська
2.	18-19.05.2025 Пожежевська, Рахів	Івано-Франківська, Закарпатська
3.	06.06.2025 Чортків, Конотоп	Тернопільська, Сумська
4.	08-10.07.2025 Чортків, Бережани, Берегове, Нижній Студений, Кам'янець Подільський, Рава-Руська, Кам'янка Бузька, Яворів, Львів, Дрогобич, Турка, Міжгір'я, Броди, Кременець, Долина	Тернопільська, Закарпатська, Хмельницька, Львівська, Івано-Франківська
5.	17-19.07.2025 Пожежевська, Хуст, Селятин, Чернівці, Долина, Коломия, Нова Ушиця, Кам'янець-Подільський, Хмельницький, Чортків, Новодністровськ, Житомир, Звягель 17-18.07.2025 Пости Долишній Шепіт, Путіла, Кути, Яблуниця, Устеріки, Вижниця, Рухотин, Комрань	Івано-Франківська, Закарпатська, Чернівецька, Хмельницька, Житомирська Чернівецька
6.	26-30.07.2025 Нижній Студений, Селятин, Коростень, Житомир, Фастів	Закарпатська, Чернівецька, Житомирська, Київська
7.	22.08.2025 Турка, Плай	Львівська, Закарпатська

Крупний град

До крупного граду згідно з кодом WAREP відносять град, діаметр якого становить ≥ 20 мм. Випадків із таким явищем на території України було лише один у липні 2025 року в Острі Житомирської області.

Сильні тумани

Згідно з кодом WAREP для аналізу було залучено випадки сильних туманів, які досягли критерію СГЯ, коли дальність видимості становила ≤ 100 м тривалістю ≥ 12 год. поспіль.

На території України протягом 2025 року спостерігалось 24 випадки сильних туманів, які досягли критерію СГЯ. Проте в окремі місяці – лютий, червень та серпень випадків сильних туманів не спостерігалось.

Синоптичні передумови виникнення сильних туманів здебільшого схожі із чинниками виникнення дуже сильних дощів, про що було наголошено вище. У грудні у більшості областей України сильні тумани протягом другої декади були пов'язані із чергуванням баричних гребенів та атмосферних фронтів. На початку третьої декади сильні тумани були наслідком малоактивних атмосферних фронтів.

Встановлено, що найбільша кількість таких випадків становила 3-5 випадки. Така кількість випадків спостерігається у січні, травні, жовтні, листопаді та особливо у грудні що відповідно становить від 12,5 до 20,8 % (табл.4).

По території України найбільш часто випадки сильних туманів спостерігались на території областей Карпатського регіону, а саме на Івано-Франківщині – 25,0 %, Закарпатті – 62,5 %, Чернівеччині – 12,5 % (табл.5).

Серед окремих метеостанцій, на яких особливо часто спостерігали такі випадки, слід назвати Плай і Пожежевську.

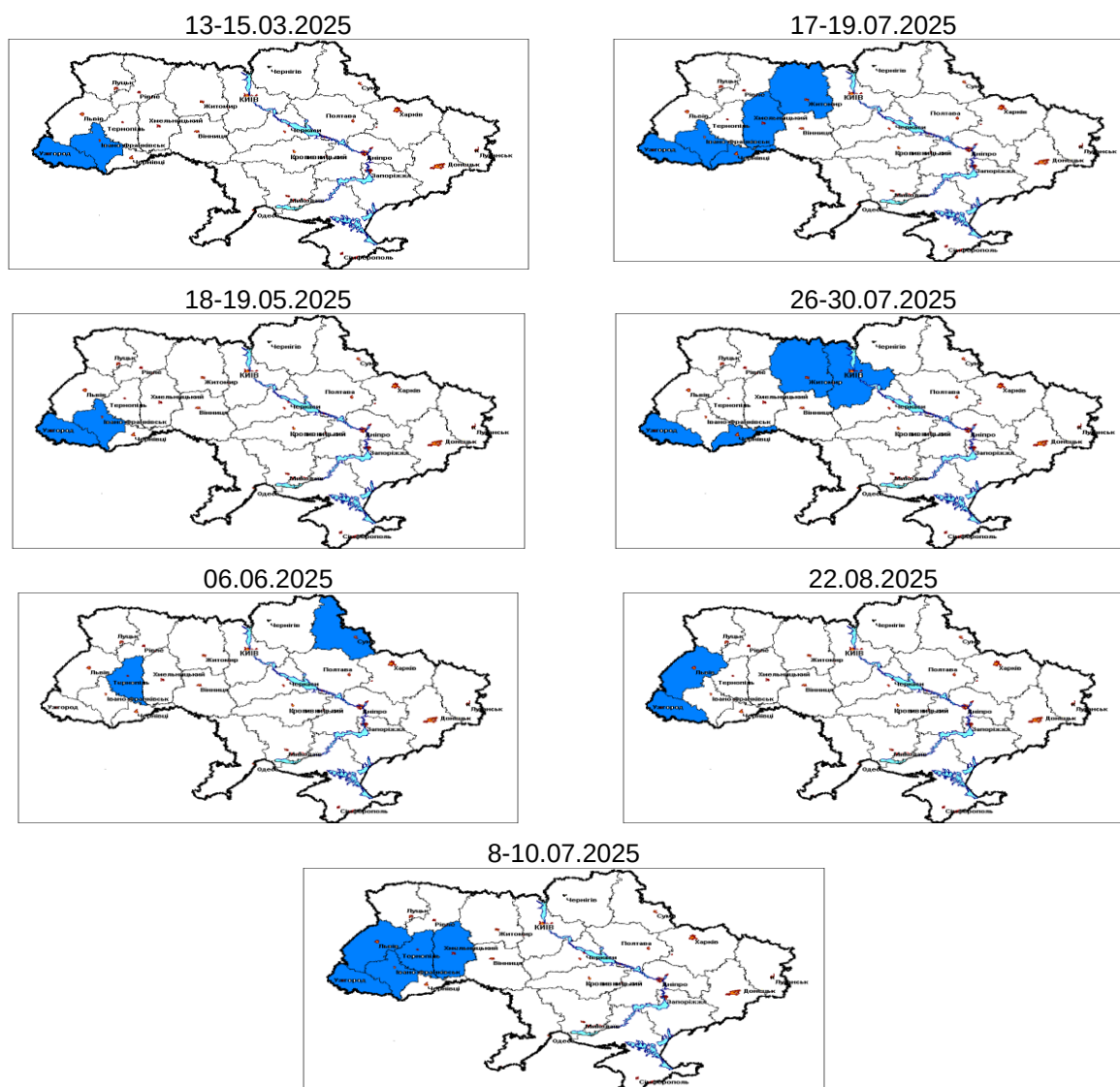

Рис. 1. Просторово-часовий розподіл масового прояву випадків із сильними дощами на території України у 2025 році

Таблиця 4. Загальна кількість випадків та їх повторюваність (%) сильного туману, який досяг критерію СГЯ на території України протягом окремих місяців 2025 року *

Показник	Місяці												Усього
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
Загальна кількість випадків	3	0	2	2	3	0	1	0	1	3	4	5	24
Повторюваність, %	12,5	0,0	8,3	8,3	12,5	0,0	4,2	0,0	4,2	12,5	16,7	20,8	100,0

*Примітка. Враховано випадки сильних туманів, коли дальність видимості становила 50 м
У лютому, червні та серпні випадків сильного туману на території України не спостерігалось.

Тривалість випадків сильних туманів становила не менше 12 годин поспіль здебільшого протягом від 13 до 22 годин, а також 43-47 год., проте у окремих випадках вона була значно більшою (табл. 6). Загальну картину тривалості сильних туманів категорії СГЯ та їх повторюваності представлено у табл. 7, де показано на яку градацію тривалості припадає більша повторюваність, а саме на градацію 18-22 год. – 16,7 % та 43-47 год. – 33,3 %. Територіально значні тривалості сильного туману, які перевищували 40 годин поспіль спостерігались на Плаю: 02-04.03.2025 (43 год.), 15-17.03.2025 (42 год.), 05.05-

09.05.2025 (84 год.), 23.05-25.05.2025 (44 год.), 15-17.11.2025 (45 год.), 14-16.12.2025 (47 год.). На Пожежевській тривалі сильні тумани спостерігались: 31.03-02.04.2025 (43 год.), 01.04-03.04.2025 (50 год.), 06-09.05.2025 (49 год.), 07-09.10.2025 (45 год.). Найбільш тривалий випадок сильних туманів спостерігався на Плаю протягом 09-14.01.2025 року загальною тривалістю 112 годин поспіль.

Таблиця 5. Фактична кількість та повторюваність (%) випадків сильного туману на території окремих областей України у 2025 р.**

Область	Місяці									Усього	Повторюва- ність, %
	I	III	IV	V	VII	IX	X	XI	XII		
Волинська	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Рівненська	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Львівська	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Хмельницька	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Тернопільська	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Івано-Франківська	-	-	2	1	-	1	1	1	-	6	25,0
Закарпатська	2	2	-	2	1	-	2	3	3	15	62,5
Чернівецька	1	-	-	-	-	-	-	-	2	3	12,5
Чернігівська	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Житомирська	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Київська	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Черкаська	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Вінницька	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Кіровоградська	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Одеська	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Миколаївська	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Херсонська	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Сумська	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Полтавська	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Харківська	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Луганська*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Донецька*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Дніпропетровська	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Запорізька	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Усього	3	2	2	3	1	1	3	4	5	24	
Повторюваність	12,5	8,3	8,3	12,5	4,2	4,2	12,5	16,7	20,8		100,0

**** Примітка.** Інформація відносно випадків сильного туману на території Луганської та Донецької областей відсутня через військові дії.

Таблиця 6. Тривалість випадків сильного туману та їх повторюваність (%)

Тривалість, год.													
Показник	12	13-17	18-22	23-27	28-32	33-37	38-42	43-47	48-52	...	83-87	...	108-112
Кількість випадків	1	6	4	1	0	1	0	8	1	-	1	-	1
Повторюваність,%	4,2	25,0	16,7	4,2	0	4,2	0	33,3	4,2	-	14,2	-	4,2

Масове розповсюдження випадків сильного туману

Випадків масового розповсюдження сильних туманів, які досягли критерію СГЯ протягом 2025 року виявилось 3. Усі вони спостерігались на території Карпатського регіону, особливо на високогір'ї Закарпатської та Івано-Франківської областей, що відображає табл. 7. Просторово-часовий розподіл масового прояву випадків сильного туману представлено на рис. 2. Лише одного разу у грудні 2025 року сильні тумани спостерігались на Закарпатті та Чернівецьчині.

Згідно з Кодом WAREP сильними снігопадами вважають снігопади з кількістю опадів ≥ 20 мм/12 годин і менше. Такі снігопади у 2025 році спостерігались на території України у січні квітні та жовтні. Найбільш часто вони мали місце на Івано-Франківщині (Пожежевська) – 2 випадки у січні із кількістю опадів 22-28 мм та 1 у жовтні (20 мм). Також 1 випадок спостерігався на Закарпатті на Плаю (22 мм), а у квітні в Миколаєві (21 мм). Виникнення сильних снігопадів було обумовлено проходженням активних атмосферних фронтів.

Таблиця 7. Випадки масового розповсюдження сильного туману, який досяг критерію СГЯ на території України протягом 2025 року

№ за/п	Станції	Області
1.	05-09.05.2025 Плай, Пожежевська	Закарпатська, Івано-Франківська
2.	27-28.11.2025 Плай, Пожежевська	Закарпатська, Івано-Франківська
3.	19-21.12.2025 Плай, Чернівці, Новодністровськ	Закарпатська, Чернівецька

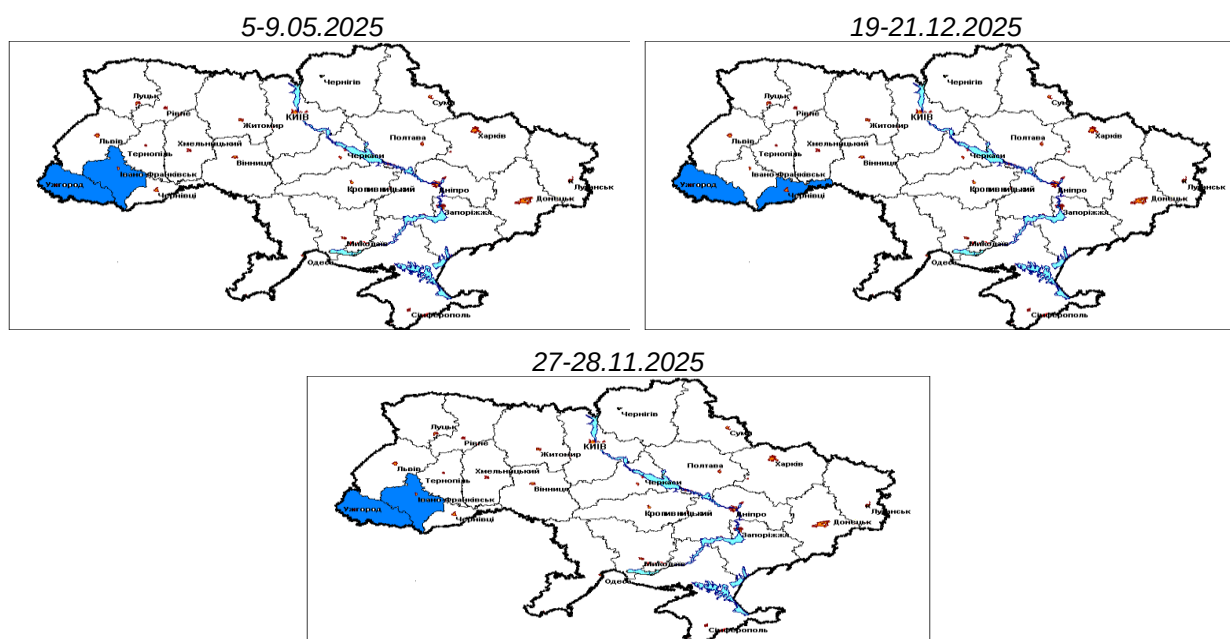

Рис.2. Масове розповсюдження випадків сильних туманів протягом 2025 року

Сильні снігопади

Масовий прояв сильного снігопаду відноситься до 10.01.2025 року (рис. 3), коли на Плаю (Закарпаття) та Пожежевській (Івано-Франківщина) під час нього кількість опадів у цих двох випадках становила 22 мм за 12 годин.

Сильний вітер та шквал

Випадки сильного вітру ≥ 25 м/с спостерігались у червні та грудні 2025 року. По регіонах України випадки сильного вітру, який досяг критерію СГЯ спостерігався протягом червня у Глухові (Сумщина) та Хмельницькому (Хмельниччина), у грудні в Ужгороді (Закарпаття). У червні випадки сильного вітру були пов'язані із фронтами із півночі та північного заходу та чергувались із баричними гребенями. У наприкінці грудня склалась подібна до червневої синоптична ситуація.

Шквал, як раптове різке посилення вітру протягом 2025 року спостерігався лише один раз у липні 2025 року в Сарнах на Рівненщині.

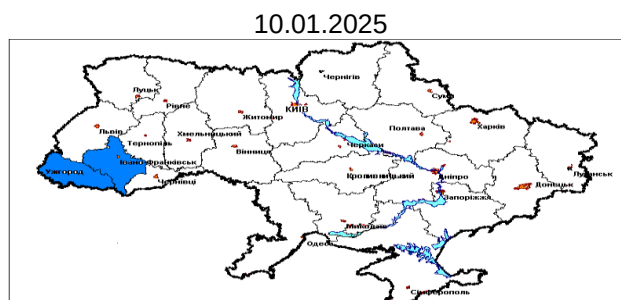

Рис. 3. Масове розповсюдження сильних снігопадів протягом 2025 року

Сильні ожеледо-паморозеві відклади

Згідно з Кодом WAREP до відкладів сильної ожеледі (СГЯ) відносять відклади діаметр яких становить ≥ 20 мм, а сильних складних відкладів діаметр ≥ 35 мм. У 2025 році на території України спостерігалось 3 випадки сильних ожеледо-паморозевих відкладів, причому усі на Сл Плай. Випадок сильної ожеледі, який досяг критерію СГЯ спостерігався 12.04.2025 року. Його діаметр на дротах ожеледного станка становив 32 мм. Випадки складних відкладів на цій же станції спостерігались 11-14.01.2025 діаметром 100 мм, а також 16-18.03.2025 діаметром 51 мм. Здебільшого сильні ожеледо-паморозеві відклади виникали під дією фронтів, які розповсюджувались територією України.

Висновки. Таким чином, у 2025 році серед випадків СГЯ спостерігались: сильні дощі, зливи, крупний град, сильні тумани, сильні снігопади, сильний вітер та шквал, сильні ожеледо-паморозеві відклади.

Встановлено, що найбільш часто протягом 2025 року випадки СГЯ спостерігались у вигляді дуже сильних дощів, частіше за все вони спостерігались на території областей західного регіону, особливо в Карпатському регіоні. Окремі випадки таких стихійних явищ спостерігались на північному заході та півночі країни. Встановлено, що випадків дуже сильних дощів у зимові місяці у 2025 році не спостерігалось. Випадки масового розповсюдження сильних дощів спостерігались у Карпатському регіоні переважно у липні.

Здебільшого випадання сильних опадів, які досягли критерію СГЯ було обумовлено синоптичною ситуацією, а саме проходженням фронтів циклонів, виходом теплих секторів циклонів, або чергуванням гребенів та улоговин. Іноді над територією України спостерігались висотні або малорухомі циклони, які призводили до випадання сильних дощів. Дуже часто фронти циклонів просувались із північного заходу на північний схід та схід.

Випадки сильних злив та крупного граду на території України спостерігались лише у липні і поодинокі.

Випадки сильних туманів спостерігались протягом року, але частіше у місяці його холодного періоду. Виникнення таких туманів також пов'язане з фронтальною діяльністю. Територіально такі випадки спостерігались на території областей західної України здебільшого на Закарпатті та Івано-Франківщині. По окремих місяцях найбільша кількість сильних туманів спостерігалась у травні, листопаді та грудні

Випадки сильного вітру спостерігались у червні та грудні 2025 року. По регіонах України випадки сильного вітру, який досяг критерію СГЯ спостерігався протягом червня у Глухові (Сумщина) та Хмельницькому (Хмельниччина), а у грудні в Ужгороді (Закарпаття). Шквал, як раптове різке посилення вітру протягом 2025 року спостерігався лише один раз у липні 2025 року в Сарнах на Рівненщині.

Сильні снігопади, які досягли критерію СГЯ у 2025 році спостерігались на території України у січні квітні та жовтні. Масовий прояв таких випадків спостерігався лише у січні на високогір'ї Карпат.

Сильні ожеледо-паморозеві відклади у вигляді сильної ожеледі та сильних складних відкладів спостерігались у 2025 році лише на Закарпатті в районі Плаю.

Список літератури

1. Гребенюк Н.П., Корж Т.В., Яценко О.О. Нове про зміни глобального та регіонального клімату в Україні на початку ХХІ ст. Водне господарство України, 2002, № 5-6. 34 с.
2. Глобальне потепління і клімат України: регіональні екологічні та соціально-економічні аспекти / за ред. В.М. Волощук, С.Г. Бойченко, С.М. Степаненко, С.Ю. Бортник, П.Г.Шищенко. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2002. 117 с.
3. Керівний документ КД 52.3.2.03-13. Код для передавання штормових оповіщень про фактичні небезпечні та стихійні гідрометеорологічні явища (Код WEREP) Ч І.І., Ч.ІІ. Київ, 2013. 45 с.
4. Клімат України /За ред. В.М. Ліпінського, В.А. Дячука, В.М. Бабіченко. Київ : Вид-во Раєвського, 2003, 343 с.
5. Нормативний документ. Настанова з метеорологічного прогнозування. Український гідрометеорологічний центр. Київ, 2019. 36 с.
6. Пясецька С.І., Гребенюк Н.П. Тенденції у зміні середньої місячної температури повітря у місяці теплого сезону протягом 1991-2020 рр. відносно кліматологічної норми 1961-1990 рр. Сталий розвиток: захист навколишнього середовища. Енергоощадність. Збалансоване природокористування.. Збірник матеріалів VII Міжнародного конгресу 12-14 жовтня 2022. Україна, Львів. с. 26. URL: <https://doi.org/10.51500/7826-07-0>.
7. Пясецька С.І., Щеглов О.А., Гребенюк Н.П. Порівняння полів середньої місячної температури повітря протягом кліматичних норм 1991-2020 рр. відносно 1961-1990 рр. Колективна монографія / За ред. М.С. Мальованого. Київ : Ярошенко Я.В. 2022. С. 202-228. URL: <https://doi.org/10.51500/7826-23-0>.
8. Стихійні метеорологічні явища на території України за останнє двадцятиріччя (1986 – 2005 рр.) / за ред. В.М. Ліпінського, В.І. Осадчого, В.М.Бабіченко. Київ : Ніка-Центр, 2006. 311 с.
9. IPCC 1998 (Intergovernmental Panel of Climate Change): Watson R.T., Zinoyowera M.C., etc. The regional impact of climate change. An assessment of vulnerability. Cambridge Univ. Press. Cambridge, 517.
10. IPCC 2013: Summary for Policymakers. In Climate Change 2013: The Physical Science Basis. Contribution of Working Group 1 to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change. (Stocker TF, D Qin, J-K Plattner, M Tignor, SK Allen, J Boschung, A Nowels, Yu Xia, W Becks, and M Midgley (eds). Cambridge University Press, Cambridge, UK and New York, USA). 204 pp.
11. IPCC 2014: Synthesis Report. Contributions of Working Groups 1, 2, and 3 to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change. Core Writing Team, R.K. Pachauri and L.A. Meyerre., IPCC, Geneva, Switzerland, 163 pp.
12. IPCC, 2014: Climate Change 2014. Impacts, Adaptation, and Vulnerability. Summary, Frequently Asked Questions, and Chapter Cross-Chapter Inserts. Contribution to the Intergovernmental Panel on Climate Change: The First Assessment Report (Field, K. B., W. R. Barros, D. J. Dokken, K. J. Mak, M. D. Mastrandrea, T. E. Bilir, M. Chatterjee, K. L. Abe, J. O. Estrada, R. K. Genova, B. Girma, E. S. Kissel, A. N. Levy, S. McCracken, P. R. Mastrandrea, and L. L. White (eds.). World Meteorological Organization, Geneva, Switzerland, 222 pp.)

References

1. Hrebenyuk N.P., Korzh T.V., Yatsenko O.O. News about global and regional climate changes in Ukraine at the beginning of the 21st century [New information about global and regional climate changes in Ukraine at the beginning of the 21st century]. Water management of Ukraine, 2002. Issue 5-6, 34.
2. Hlobalne poteplinnya i klimat Ukrayiny: rehionalni ekolohichni ta sotsialno-ekonomichni aspekty [Global warming and climate of Ukraine: regional ecological and socio-economic aspects] / V.M. Voloshchuk, S.H. Boychenko, S.M. Stepanenko, S.Yu. Bortnyk, P.H. Shyshchenko. Kiyv : VPTS «Kyivskyi universytet», 2002. 117 s.
3. Kerivnyy dokument KD 52.3.2.03-13. Kod dlya peredavannya shtormovykh opovishchen pro faktychni nebezpechni ta stykhiyni hidrometeorolohichni yavyscha (Kod WEREP) CH I.I., CH.II. [Guidance document KD 52.3.2.03-13. Code for transmitting storm warnings about actual dangerous and natural hydrometeorological phenomena (WEREP Code) Ch II, Ch II] Kyiv, 2013. 45 s.
4. Klimat Ukrayiny [Climate of Ukraine] / Za red.. V.M. Lipinskoho, V.A. Dyachka, V.M. Babichenko. K.: Vyd-vo Rayevskoho, 2003. 343 s.
5. Normatyvnyy dokument. Nastanova z meteorolohichnoho prohnouzuvannya. [Normative document. Guidelines for meteorological forecasting.] Ukrayinskyi hidrometeorolohichnyy tsentr. Kyiv, 2019. 36 s.
6. Pyasetska S.I., Hrebenyuk N.P. Tendentsiyi u zmini serednoyi misyachnoyi temperatury povitrya u misyatsi teploho sezonu protyahom 1991-2020 rr. vidnosno klimatolohichnoyi normy 1961-1990 rr. [Trends in changes in the average monthly air temperature in the months of the warm season during 1991-2020 relative to the climatological norm of 1961-1990]. Stalyi rozvytok: zakhyst navkolyshnoho seredovyscha.

Enerhooshchadnist. Zbalansovane pryrodokorystuvannya. Zbirnyk materialiv VII Mizhnarodnoho konhresu 12-14 zhovtnya 2022. Ukrayina, Lviv. S. 26. [In Ukraine]. DOI <https://doi.org/10.51500/7826-07-0>.

7. Pyasetska S.I., Shcheglov O.A., Grebenyuk N.P. Porivnyannya poliv serednoyi misyachnoyi temperatury povitrya protyahom klimatychnykh norm 1991-2020 rr. vidnosno 1961-1990 rr. [Comparison of fields of average monthly air temperature during the climatic norms of 1991-2020 relative to 1961-1990]. Kolektyvna monohrafiya. / Za red. M.S. Malovanoho. Kiyv: Yaroshenko YA.V. 2022. S. 202-228. URL: <https://doi.org/10.51500/7826-23-0>.

8. Stykhiyni meteorolohichni yavyschcha na terytoriyi Ukrayiny za ostannye dvadtsyatyrichchya (1986 – 2005 rr.). [Natural meteorological phenomena on the territory of Ukraine over the last twenty years (1986 - 2005)] / za red. V.M. Lipinskoho, V.I. Osadchoho, V.M. Babichenko, 2006. Kyiv: Nika-Tsent, 2006. 311 s.

9. IPCC 1998 (Intergovernmental Panel of Climate Change): Watson R.T., Zinoyowera M.C., etc. The regional impact of climate change. An assessment of vulnerability. Cambridge Univ. Press. Cambridge, 517.

10. IPCC, 2013: Summary for Policymakers. In Climate Change 2013: The Physical Science Basis. Contribution of Working Group 1 to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change. (Stocker TF, D Qin, J-K Plattner, M Tignor, SK Allen, J Boschung, A Nowels, Yu Xia, W Becks, and M Midgley (eds). Cambridge University Press, Cambridge, UK and New York, USA). 204 pp.

11. IPCC 2014: Synthesis Report. Contributions of Working Groups 1, 2, and 3 to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change. Core Writing Team, R.K. Pachauri and L.A. Meyer, IPCC, Geneva, Switzerland, 163 pp.

12. IPCC, 2014: Climate Change 2014. Impacts, Adaptation, and Vulnerability. Summary, Frequently Asked Questions, and Chapter Cross-Chapter Inserts. Contribution to the Intergovernmental Panel on Climate Change: The First Assessment Report (Field, K. B., W. R. Barros, D. J. Dokken, K. J. Mak, M. D. Mastrandrea, T. E. Bilir, M. Chatterjee, K. L. Abe, J. O. Estrada, R. K. Genova, B. Girma, E. S. Kissel, A. N. Levy, S. McCracken, P. R. Mastrandrea, and L. L. White (eds.)). World Meteorological Organization, Geneva, Switzerland, 222 pp.)

Cases of natural hydrometeorological phenomena on the territory of Ukraine in 2025: status and distribution

Pyasetska S.I.

The article is devoted to cases of natural meteorological phenomena that were observed on the territory of Ukraine during 2025, which are placed in the relevant observation materials of the Central Geophysical Observatory named after Borys Sreznovsky. The aim of the article was to identify and analyze cases of natural meteorological phenomena and the territory of Ukraine during the past 2025. A number of natural hydrometeorological phenomena (SHP) were identified for individual months of the cold and warm periods of the year, their recurrence and their contribution to the total number for the year were established. It was found that in 2025, the most frequent cases of meteorological natural phenomena were observed during heavy rains and heavy fogs.

Most of the heavy rainfall and other natural phenomena that reached the SGH criterion were due to the synoptic situation, namely the passage of active cyclone fronts, the emergence of warm cyclone sectors, or the alternation of ridges and troughs. Sometimes high-altitude or slow-moving cyclones were observed over the territory of Ukraine, which led to heavy rainfall. Very often, cyclone fronts moved from the northwest to the northeast and east. In some cases, during heavy rainfall in the territory of Ukraine, a low-gradient field of increased pressure was observed when fronts were located in the west, east, and northeast, and in other cases under the influence of fronts from the southwest cyclone.

In addition, cases of natural phenomena were observed among cases of hail, snowfall, winds (squalls), and ice-ice phenomena. For individual natural hydrometeorological phenomena, cases of their mass manifestation on the territory of Ukraine were identified. The most frequent mass distribution of such phenomena was observed among cases of heavy rain and fogs.

Territorially, the majority of the established cases of SHP during 2025 were observed in the regions of the western part of Ukraine, mainly in Zakarpattia and Ivano-Frankivsk, sometimes in Chernivtsi, Ternopil and Lviv regions. Several individual cases of SHP were observed in Khmelnytskyi, Zhytomyr, Kyiv and Sumy regions. Among individual meteorological stations, Plai and Pozhezhensk stand out in terms of the number of SHP cases.

Key words: territory of Ukraine, natural hydrometeorological phenomena, criteria for natural hydrometeorological phenomena, heavy rain, downpour, large hail, heavy fog, strong wind, squall, heavy ice, wet snow accumulation, complex deposits.

Надійшла до редколегії 24.03.2026